

บทความวิจัย

มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมและตรวจสอบมาตรฐานสินค้าทาง
การเกษตร: ศึกษากรณีข้าวหอมมะลิอินทรีย์*

Legal Measures for Agricultural Product Standard Control and
Inspection: A Case Study of Organic Jasmine Rice

เมธา ทองเจิม¹

Meatha Thongjerm²

เลขที่ 38 หมู่ที่ 3 ตำบลสาकु อำเภอพระแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี 84210

38 Mu 3. District Saku, Province suratthani 84210

* Corresponding author E-mail: newmatato@gmail.com

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิจัย เรื่อง “มาตรการทางกฎหมายที่ใช้ควบคุมและตรวจสอบมาตรฐานสินค้าทางการเกษตร: ศึกษากรณีข้าวหอมมะลิอินทรีย์” สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, พ.ศ. 2563

¹ นายเมธา ทองเจิม นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตร์มหาบัณฑิต วิชาเอกกฎหมายธุรกิจ สาขานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

² Mr.Metha Thongjerm, A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Master of Laws in Business Law School of law

ลาวัณย์ ถนัดศิลปกุล³

Assoc. Prof. Dr. Lawan Thanadsillapakul⁴

เลขที่ 89/116 หมู่บ้านชวนชื่นแจ่งวัฒนะ ซอย 4/2 ถนนเลี่ยงเมืองปากเกร็ด

ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

Address 89/116 Chuan Chuen Chaengwattana Village, Soi 4/2

pak kret Bypass Road Bang Phut Subdistrict, Pakert District,

Nonthaburi Province

E-mail: lawan.tha.2499@gmail.com

วิมาน กฤตพลวิมาน⁵

Assoc. Prof. Viman kritpolviman⁶

สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ต.บางพูด อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรีที่อยู่ภาษาไทย

Faculty of Law Sukhothai Thammathirat Open University

Bang Phut Subdistrict, Pakert District, Nonthaburi Province

E-mail: viman_k@yahoo.com

วันที่รับบทความ : 1 กุมภาพันธ์ 2565 วันที่แก้ไขบทความ : 23 กุมภาพันธ์ 2565

วันที่ตอบรับ : 28 มีนาคม 2566 วันที่เผยแพร่ : 11 มิถุนายน 2566

³ รองศาสตราจารย์ ดร.ลาวัณย์ ถนัดศิลปกุล อาจารย์ที่ปรึกษา

⁴ Assoc. Prof. Dr. Lawan Thanadsillapakul, advisor

⁵ รองศาสตราจารย์วิมาน กฤตพลวิมาน อาจารย์ที่ปรึกษา

⁶ Assoc. Prof. Viman kritpolviman, advisor

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้ศึกษาเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายที่ควบคุมคุณภาพสินค้าทางการเกษตรประเภทข้าวหอมมะลิอินทรีย์ให้ได้มาตรฐานตามที่กฎหมายกำหนดก่อนที่จะจำหน่ายให้แก่ผู้บริโภค โดยมีกฎหมายและหน่วยงานที่ใช้ควบคุมมาตรฐานคุณภาพสินค้าทางการเกษตรประเภทข้าวหอมมะลิอินทรีย์ให้ได้มาตรฐาน ผู้วิจัยได้ศึกษากฎหมายพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าทางการเกษตร พ.ศ. 2551 แนวปฏิบัติในการใช้มาตรฐานสินค้าเกษตร เกษตรอินทรีย์เล่ม 1, แนวปฏิบัติในการใช้มาตรฐานสินค้าเกษตร เกษตรอินทรีย์เล่ม 4 และพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522

ผลการศึกษาพบว่า แนวปฏิบัติในการใช้มาตรฐานสินค้าเกษตร เกษตรอินทรีย์เล่ม 1 และแนวปฏิบัติในการใช้มาตรฐานสินค้าเกษตร เกษตรอินทรีย์เล่ม 4 ได้กล่าวถึงวิธีการผลิต การแปรรูป การบรรจุหีบห่อ การเก็บรักษา และการขนส่ง โดยที่ไม่ใช้สารเคมีในทุกขั้นตอน ซึ่งสามารถใช้เป็นมาตรฐานของข้าวหอมมะลิอินทรีย์ แต่ไม่มีกฎหมายที่กำหนดให้ต้องมีการตรวจสอบและควบคุมมาตรฐานคุณภาพของข้าวหอมมะลิอินทรีย์ที่วางจำหน่าย มีการใช้สัญลักษณ์รับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ แต่ไม่มีกฎหมายบังคับว่าสินค้าเกษตรอินทรีย์ต้องมีสัญลักษณ์ แม้ไม่มีสัญลักษณ์ก็สามารถขายสินค้าเป็นสินค้าเกษตรอินทรีย์ได้ ฉะนั้น การขายสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ไม่มีสัญลักษณ์หรือไม่ได้ผ่านการตรวจสอบก็ไม่ได้ถือว่ามีความผิด

ผู้วิจัยได้เสนอว่า ควรมีกฎหมายและเจ้าพนักงานที่ทำหน้าที่ควบคุมมาตรฐานข้าวหอมมะลิอินทรีย์โดยกำหนดให้ว่าก่อนที่จะวางขายข้าวหอมมะลิอินทรีย์ผู้ผลิตจะต้องผ่านการตรวจสอบจากหน่วยงานรัฐและมีการออกเครื่องหมายรับรองให้เกาสินค้า เพื่อที่ข้าวหอมมะลิอินทรีย์ที่จำหน่ายให้แก่ผู้บริโภคจะได้มาตรฐาน รัฐสามารถดำเนินคดีและลงโทษต่อผู้จำหน่ายและผู้ผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ที่ไม่ได้มาตรฐานได้

คำสำคัญ: ข้าวหอมมะลิ, เกษตรอินทรีย์, มาตรฐานสินค้า, ตรวจสอบสินค้า

Abstract

This research aims to study the legal measures for controlling and ensuring that the agricultural products of organic jasmine rice qualities meet the standards required by law before coming on the market under the laws and regulatory agencies controlling the quality of agricultural product standards of organic jasmine rice. The author studied the Agricultural Commodity Standards Act, B.E. 2551 (2008), Guidance on the Application of Thai Agricultural Standard: Organic Agriculture Part 1, Guidance on the Application of Thai Agricultural Standard: Organic Agriculture Part 4 and the Consumer Protection Act, B.E. 2522 (1979).

The study found the Guidance on the Application of Thai Agricultural Standard: Organic Agriculture Part 1 and the Guidance on the Application of Thai Agricultural Standard: Organic Agriculture Part 4 mentioned chemical free production, processing, packaging, storage and transportation methods which could become a standard for organic jasmine rice. However, a law enforcing the organic jasmine rice standard inspection and control does not exist. An organic certification symbol is used but a law mandating that organic product symbol does not exist. A product the organic product symbol could come on the market. Accordingly, selling organic products without the organic symbol or failing the inspection is not considered an offense.

The author suggests that a law should be introduced and regulatory officials should be responsible for controlling the standard of organic jasmine rice by requiring the mandatory inspection process before coming on the market. A manufacturer should pass the state agency's

inspection and obtain a mandatory certification mark in order to ensure the organic jasmine rice standards. The government should have the right to prosecute and punish unaccepted organic jasmine rice sellers and manufacturers.

Keywords: Jasmine Rice, Organic Agriculture, Product Standard, Product Inspection

ความนำ

อาหารเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมนุษย์ ในปัจจุบันอาหารส่วนใหญ่ไม่ได้หาจากธรรมชาติแต่ผลิตโดยวิธีการทำการเกษตร ในสังคมมนุษย์ส่วนใหญ่ไม่ใช่เกษตรกรไม่สามารถผลิตอาหารด้วยตนเองได้ จึงเกิดการแลกเปลี่ยนและซื้อขายอาหารระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค มนุษย์จำนวนมากซื้ออาหารเพื่อบริโภค เกิดเป็นธุรกิจในการค้าขายอาหาร ทั้งผู้บริโภคและร้านค้าที่ขายอาหารมิได้ผลิตวัตถุดิบด้วยตนเองแต่ซื้อมาจากผู้ผลิต ทั้งที่ซื้อมาจากเกษตรกรและพ่อค้าคนกลาง

สิ่งหนึ่งที่ดึงดูดผู้บริโภคในการซื้ออาหาร คือ อาหารที่มีผลในการรักษาสุขภาพ ให้อารมณ์แข็งแรงไม่มีโรคภัย อาหารที่มนุษย์รับประทานเข้าไปเป็นปัจจัยอย่างหนึ่งที่มีผลต่อสุขภาพร่างกายมนุษย์ เกษตรกรที่ปลูกข้าวส่วนใหญ่ใช้สารเคมีในการเพาะปลูก ทั้งปุ๋ย ยาฆ่าแมลง และยาฆ่าหญ้า ซึ่งส่งผลร้ายต่อร่างกายมนุษย์ สารเคมีบางประเภทอันตรายจนไม่สามารถให้เกษตรกรใช้ต่อไปได้รัฐบาลจึงมีความต้องการให้เกษตรกรเลิกใช้สารเคมี ทำให้การผลิตโดยใช้เกษตรอินทรีย์เป็นวิธีการผลิตสินค้าทางการเกษตรประเภทอาหารที่ได้รับความนิยมเพราะผู้บริโภคใส่ใจในความปลอดภัยของสุขภาพ

ข้าวเป็นอาหารหลักของคนไทยประชาชนชาวไทยทั่วไปทานข้าวเป็นอาหารหลักในทุกวันและประเทศไทยเป็นประเทศที่ผลิตข้าวติดอันดับของโลกทั้งใช้บริโภคในประเทศและส่งออกขายยังต่างประเทศ ข้าวอินทรีย์จึงเป็นที่นิยมในตลาด แต่ข้าวอินทรีย์ที่ขายให้แก่ผู้บริโภคบางส่วนมีสารเคมี ซึ่งเป็นการเอาเปรียบผู้บริโภคทำให้ผู้บริโภคได้รับความ

เสียหาย เนื่องจากการที่ผู้บริโภคเลือกซื้อข้าวอินทรีย์เพราะต้องการทานข้าวที่ปลอดสารพิษเพื่อไม่ให้มีผลเสียต่อสุขภาพของผู้บริโภค การที่มีสารเคมีย่อมสร้างความเสียหายให้แก่ผู้บริโภค และทำให้ผู้บริโภคไม่มีความเชื่อมั่นที่จะซื้อข้าวอินทรีย์หรือเลิกซื้อเกษตรกรผู้ผลิตย่อมได้รับผลกระทบและอาจเลิกผลิตข้าวโดยใช้วิธีการทางเกษตรอินทรีย์จะเหลือเพียงข้าวที่ใช้สารเคมีอยู่ในตลาด เมื่อผู้บริโภคจำเป็นต้องบริโภคข้าวที่มีสารเคมีอาจทำให้มีอันตรายต่อร่างกายผู้บริโภคอาจถึงขั้นป่วย เป็นเหตุให้มีการเสียเวลาและค่าใช้จ่ายในการรักษา รวมถึงในระยะเวลาในการรักษาตัวทำให้เสียแรงงานในการทำงานอีกด้วย

ผู้วิจัยจึงศึกษาเรื่องดังกล่าว เพื่อหาแนวทางในการทำให้ข้าวอินทรีย์มีคุณภาพและเป็นประโยชน์แก่ผู้บริโภคต่อไป

กฎหมายที่กำหนดมาตรฐานการผลิตของเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทย

ความหมายของเกษตรอินทรีย์ มีอยู่หลายนิยามและคำจำกัดความ แต่คำนิยามที่ได้รับการยอมรับในระดับสากลน่าจะเป็นจากสหพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ (International Agriculture Movement--IFOAM) ซึ่งเป็นเครือข่ายขององค์กรด้านเกษตรอินทรีย์ระหว่างประเทศที่มีจำนวนสมาชิกมากที่สุดในโลก ดังนี้ (มูลนิธิสายใยแผ่นดิน กรีนเน็ต, 2565 : online)

“เกษตรอินทรีย์ คือ ระบบการผลิตที่ให้ความสำคัญกับความยั่งยืนของสุขภาพดิน ระบบนิเวศ และผู้คน เกษตรอินทรีย์พึ่งพาอาศัยกระบวนการทางนิเวศวิทยา ความหลากหลายทางชีวภาพ และวงจรธรรมชาติ ที่มีลักษณะเฉพาะของแต่ละพื้นที่ แทนที่จะใช้ปัจจัยการผลิตที่มีผลกระทบทางลบ เกษตรอินทรีย์ผสมผสานองค์ความรู้พื้นบ้าน นวัตกรรม และความรู้ทางวิทยาศาสตร์ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และส่งเสริมความสัมพันธ์ที่เป็นระบบ และคุณภาพชีวิตที่ดีของทุกคน และสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง” เป็นมติที่ประชุมใหญ่ IFOAM มิถุนายน 2551 ประเทศอิตาลี (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, คณะกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ, 2560, หน้า 17)

แนวปฏิบัติในการใช้มาตรฐานสินค้าเกษตร เกษตรอินทรีย์เล่ม 1 : การผลิตแปรรูป แสดงฉลาก และจำหน่าย ผลิตผลและผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ ได้กำหนดความหมายของเกษตรอินทรีย์ว่า เกษตรอินทรีย์ (กำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร : เกษตรอินทรีย์ เล่ม 1) หมายความว่า การผลิตทางด้านการเกษตรแบบที่ไม่สร้างผลเสียแต่สร้างผลดีต่อระบบนิเวศตามธรรมชาติ และวงจรชีวิตของธรรมชาติ โดยการพยายามที่จะใช้วัสดุตามธรรมชาติ และหลีกเลี่ยงการใช้วัตถุที่ได้จากการสังเคราะห์ และไม่ใช่ พืช สัตว์ หรือ จุลินทรีย์ที่ได้มาจากเทคนิคการดัดแปรพันธุกรรม มีการจัดการกับผลิตภัณฑ์โดยควบคุมตั้งแต่ การผลิต การแปรรูป การบรรจุ การขนส่ง จนถึงการขายให้แก่ผู้บริโภคด้วยความระมัดระวัง เพื่อรักษาสภาพการเป็นเกษตรอินทรีย์และให้ได้คุณภาพของผลิตภัณฑ์ในทุกขั้นตอนยังคงเป็นเกษตรอินทรีย์

เกษตรอินทรีย์เป็นวิถีการเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และสุขภาพ เนื่องจากเป็นวิถีเกษตรที่ปฏิเสธการใช้สารเคมี และปุ๋ยเคมี โดยการหลีกเลี่ยงการเผาเศษพืช แต่เพิ่มปริมาณอินทรีย์วัตถุในดินทดแทน ส่งผลให้ดินสามารถตรึงไนโตรเจน และกักเก็บคาร์บอนได้ดียิ่งขึ้น เกษตรอินทรีย์มีทั้งการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์

ภาครัฐ โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ภายใต้พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 ได้ออกกฎเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ ประกอบด้วย (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ, 2557)

1. แนวปฏิบัติในการใช้มาตรฐานสินค้าเกษตร เกษตรอินทรีย์เล่ม 1 : การผลิตแปรรูป แสดงฉลาก และจำหน่าย ผลิตผลและผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ (มกษ.9000 เล่ม 1 - 2546) มกช. ดำเนินการทบทวนมาตรฐานแล้วเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2552 (มกษ. 9000 เล่ม 1-2552) ฉบับทบทวน

2. แนวปฏิบัติในการใช้มาตรฐานสินค้าเกษตร เกษตรอินทรีย์เล่ม 4 : ข้าวอินทรีย์ (มกษ.9000 เล่ม 4-2553)

หน่วยตรวจสอบรับรองเกษตรอินทรีย์ของภาครัฐ (Competent Authority) ได้แก่ กรมวิชาการเกษตร กรมประมง กรมปศุสัตว์และกรมการข้าว โดยสำนักงาน

มาตรฐานสินค้าเกษตร และอาหารแห่งชาติ (มกอช.) ทำหน้าที่เป็นหน่วยรับรองระบบงาน (Accreditation Body) อย่างไรก็ตาม หน่วยรับรอง (Certification Body) ของภาคเอกชน สามารถเป็นผู้ประกอบการตรวจสอบมาตรฐานตาม พ.ร.บ. มาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 ได้แต่ต้องได้รับการรับรองระบบงานจาก มกอช.

สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตร และอาหารแห่งชาติ (มกอช.) (สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ, 2565 : online) จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 9 ตุลาคม พ.ศ. 2545 ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยมาตรฐานสินค้าเกษตรและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง และสามารถจัดทำและพัฒนาระบบการรับรองระบบงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารตามความต้องการและสอดคล้องกับภาวะตลาดและแนวทางการสากล

การแสดงเครื่องหมายรับรองเกษตรอินทรีย์ ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 กำหนดให้แสดงเครื่องหมาย Q บนฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ได้รับการรับรองตามมาตรฐาน อย่างไรก็ตาม ตามนโยบายกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สนับสนุนให้ใช้เครื่องหมาย Organic Thailand สำหรับสินค้าเกษตรอินทรีย์ควบคู่ไปกับเครื่องหมายรับรองตาม พ.ร.บ.มาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551

วิธีผลิตข้าวหอมมะลินทรีย์

ข้าวหอมมะลินทรีย์ คือ ข้าวหอมมะลิที่ได้จากการผลิตภายใต้ระบบการผลิตข้าวอินทรีย์ทุกขั้นตอนตั้งแต่การเตรียมการปลูกจนกระทั่งถึงขั้นตอนในการจัดจำหน่าย

โดยเริ่มตั้งแต่การปรับพื้นที่ที่ใช้ในการปลูกต้องไม่มีการใช้สารเคมีที่ห้ามใช้ เป็นเวลามากกว่า 12 เดือน เกษตรกรอาจขอลดระยะปรับเปลี่ยนได้แต่จะต้องไม่น้อยกว่า 6 เดือน พื้นที่ปลูกข้าวหอมมะลินทรีย์แล้ว และตั้งใจจะใช้พื้นที่ปลูกข้าวอินทรีย์ต่อไป ต้องไม่เปลี่ยนกลับไปใช้สารเคมีอีกโดยไม่มีเหตุอันควร

การปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ห้ามไม่ให้ใช้สารเคมีสังเคราะห์ในการผลิตข้าวอินทรีย์ และเกษตรกรต้องมีมาตรการป้องกันการปนเปื้อนจากแปลงข้างเคียงหรือจากแหล่งมลพิษ ทั้งทางดิน น้ำอากาศ เช่น ทำคั่นกัน การปลูกพืชเป็นแนวกันชน เป็นต้น ในกรณีที่มีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อนให้เกษตรกรสุ่มตรวจวิเคราะห์ดินหรือน้ำหากพบว่ามีความเสี่ยงในการปนเปื้อน ต้องรักษาหรือเพิ่มระดับความอุดมสมบูรณ์ของดินและกิจกรรมทางชีวภาพที่เป็นประโยชน์ในดิน

เกษตรกรต้องควบคุม ป้องกัน หรือกำจัดศัตรูข้าวโดยใช้มาตรการใดมาตรการหนึ่ง หรือหลายมาตรการรวมกัน โดยห้ามใช้สารเคมี และห้ามใช้เครื่องฉีดพ่นสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชหรือสารเคมี ที่ใช้ในระบบเกษตรเคมีปะปนกับเครื่องฉีดพ่นที่ใช้ในระบบเกษตรอินทรีย์

เมล็ดพันธุ์ข้าวหอมมะลิอินทรีย์ ต้องมาจากระบบการผลิตแบบเกษตรอินทรีย์ เป็นเมล็ดข้าวตามธรรมชาติที่ไม่มีการตัดต่อพันธุกรรม ยกเว้นในพื้นที่ที่ทำเมล็ดพันธุ์ข้าวหอมมะลิอินทรีย์ไม่ได้ อนุโลมให้ใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวหอมมะลิจากแหล่งทั่วไปสำหรับการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ในปีแรก โดยเมล็ดพันธุ์ข้าวหอมมะลินั้นต้องไม่ผ่านการคลุกสารเคมี หากหาไม่ได้ต้องมีวิธีการกำจัดสารเคมีออกอย่างเหมาะสมก่อนนำมาใช้

การควบคุมมาตรฐานสินค้าการเกษตรตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติฉบับนี้ออกเมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2551 เพื่อช่วยให้เกษตรกรมีหลักเกณฑ์ในคุณภาพของผู้ผลิต และใช้ปรับปรุงและพัฒนามาตรฐานการผลิต ทำให้สินค้าเป็นที่ยอมรับของผู้ซื้อ ซึ่งจะทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น ส่วนผู้ประกอบการจะสามารถผลิตและจำหน่ายสินค้าอย่างมีมาตรฐาน ทั้งยังได้สินค้าที่มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับและตรงความต้องการของผู้ซื้อ โดยส่วนที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดมาตรฐานสินค้าทางการเกษตรคือ

หมวดที่ 2 ของพระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นหมวดที่ใช้ในการกำหนดมาตรฐานสินค้าในกรณีที่คณะกรรมการเห็นว่าควรมีการกำหนดมาตรฐานสินค้าทางการเกษตรชนิดใด จะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการวิชาการเพื่อพิจารณาหากเห็นสมควรก็กำหนดให้เป็นมาตรฐานบังคับหรือมาตรฐานทั่วไปสำหรับสินค้าชนิดนั้น

หมวดที่ 3 ใช้บังคับผู้ผลิต ผู้ส่งออก หรือผู้นำเข้าสินค้าเกษตรให้ได้ตามมาตรฐานบังคับสำหรับสินค้าทางการเกษตรที่ได้กำหนดไว้

หมวดที่ 4 คือการตรวจสอบและรับรองมาตรฐานสินค้า ในกรณีที่มีกฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานบังคับสำหรับสินค้าเกษตรชนิดใดก็ตาม ผู้ผลิต ผู้ส่งออก หรือผู้นำเข้าแล้วแต่กรณีซึ่งสินค้าเกษตรนั้น ต้องขอรับการตรวจสอบและได้รับ ใบรับรองมาตรฐานจากผู้ตรวจสอบมาตรฐานสินค้า

หมวดที่ 7 เครื่องหมายรับรองมาตรฐาน ผู้ผลิต ผู้ส่งออกหรือผู้นำเข้า สินค้าทางการเกษตรที่ได้รับใบรับรองจากผู้ตรวจสอบแล้ว สามารถแสดงเครื่องหมายรับรองมาตรฐานที่สินค้าได้ ผู้ที่ไม่ได้รับอนุญาตแต่ติดเครื่องหมายถือว่ามีความผิด

หมวดที่ 9 กำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ผลิต ผู้ส่งออก ผู้นำเข้า และผู้ที่ได้รับใบอนุญาต ที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดของพระราชบัญญัติฉบับนี้ โดยการลงโทษมีทั้งโทษจำคุกและโทษปรับ หรือทั้งจำคุกและปรับ

การคุ้มครองผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติฉบับนี้ให้คุ้มครองผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าและบริการ โดยผู้บริโภคจะได้คุ้มครอง มีสิทธิที่จะได้รับข่าวสารที่ถูกต้องและเพียงพอเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ ได้แก่ สิทธิที่จะได้รับการโฆษณาหรือการแสดงฉลากตามความเป็นจริงและปราศจากพิษภัยแก่ผู้บริโภครวมถึงสิทธิที่จะได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการอย่างถูกต้องและเพียงพอที่จะไม่หลงผิดในการซื้อสินค้าและบริการ และสิทธิที่จะสามารถเลือกซื้อสินค้าหรือบริการตามความต้องการ รวมถึงได้รับความปลอดภัยจากสินค้าและบริการที่ผู้บริโภคได้ซื้อ โดยได้กำหนดอำนาจ

หน้าที่ของเจ้าพนักงานที่ปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมมาตรฐานสินค้า คือ

หมวดที่ 1 คุ้มครองผู้บริโภคทางด้านโฆษณา โดยห้ามโฆษณาที่เป็นเท็จหรือเกินจริง และด้านความปลอดภัยสินค้าและบริการที่ผู้บริโภคได้ซื้อต้องปลอดภัยต่อผู้บริโภค

หมวดที่ 2 คุ้มครองผู้บริโภคทางด้านฉลาก โดยข้อความในฉลากห้ามเป็นเท็จหรือเกินจริง และมีข้อมูลที่กำหนดว่าต้องระบุอยู่ในฉลากครบถ้วน

หมวดที่ 4 กำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ผลิต ผู้ส่งออก ผู้นำเข้า และผู้ที่ได้รับใบอนุญาต ที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดของพระราชบัญญัติฉบับนี้ โดยการลงโทษมีทั้งโทษจำคุกและโทษปรับ หรือทั้งจำคุกและปรับ

กฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมมาตรฐานของข้าวหอมมะลิอินทรีย์ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ในการควบคุมมาตรฐานสินค้าทางการเกษตร โดยได้กำหนดความหมายของคำว่ามาตรฐาน และแบ่งเป็นมาตรฐานทั่วไปและมาตรฐานบังคับ มีผู้ที่ได้รับอนุญาตให้ตรวจสอบและรับรองมาตรฐานสินค้าทางการเกษตร สินค้าทางการเกษตรที่กำหนดให้มาตรฐานบังคับกำหนดให้สินค้าเกษตรต้องเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด สิ่งที่มาตราฐานกำหนด ได้แก่ วิธีการผลิตคุณสมบัติของสินค้า ความปลอดภัยจากสารเคมี ความปลอดภัยของสุขอนามัย การบรรจุหีบห่อ เครื่องหมายรับรอง ฉลาก ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ผู้ผลิต ผู้จำหน่าย และผู้ส่งออกสามารถขอใบอนุญาตได้

ผู้ที่ได้รับอนุญาตตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ทำหน้าที่ควบคุมมาตรฐานสินค้าทางการเกษตรให้แก่รัฐบาล โดยรัฐบาลมีอำนาจกำหนดสินค้าทางการเกษตรที่ต้องมีการตรวจสอบมาตรฐานเน้นไปที่สินค้าที่มีการส่งออกหรือนำเข้า โดยกำหนดในเรื่องวิธีการผลิต หีบห่อ การทำเครื่องหมาย ฉลาก สินค้าทางการเกษตรที่กำหนดมาตรฐานห้ามผู้ใดผลิต ส่งออก หรือนำเข้า เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตหรือเครื่องหมายรับรองมาตรฐานจาก

หน่วยงานรัฐ ก่อนที่จะสามารถจำหน่าย นำเข้าหรือส่งออก จะต้องผ่านการตรวจสอบ และรับรองมาตรฐานของสินค้าทางการเกษตรที่ถูกกำหนดมาตรฐาน ตามอำนาจของ พระราชบัญญัติฉบับนี้ รัฐสามารถกำหนดอำนาจผู้ที่ทำการตรวจสอบ สิ่งที่ต้องตรวจสอบ อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานที่ทำหน้าที่ตรวจสอบ วิธีการที่ใช้ตรวจสอบ และกำหนด มาตรฐานสินค้าทางการเกษตรที่ได้กำหนดไว้ให้ได้มาตรฐาน มีการกำหนดบทลงโทษ สำหรับผู้ฝ่าฝืนไว้ด้วย จะมีการตรวจสอบเมื่อมีการขออนุญาตจากผู้ผลิตหรือผู้ขายเมื่อ ต้องการการรับรอง

กฎหมายฉบับนี้ให้ประโยชน์ที่เกี่ยวกับข้าวหอมมะลิอินทรีย์ คือ ในการกำหนด มาตรฐานและวิธีการกำหนดมาตรฐานสินค้าทางการเกษตรนั้น สามารถนำมาใช้ควบคุม มาตรฐานของข้าวหอมมะลิอินทรีย์ได้ โดยกำหนดมาตรฐานของข้าวหอมมะลิอินทรีย์ที่ ผู้ผลิต ผู้จำหน่าย ผู้นำเข้าหรือส่งออก เพื่อจำหน่ายจะต้องได้มาตรฐาน วิธีการที่ขอการ รับรองสินค้า มีการกำหนดสัญลักษณ์ให้ติดที่ตัวสินค้าที่มีการขอการรับรอง มีการกำหนด บทลงโทษหากมีการฝ่าฝืนจะมีโทษทั้งทางแพ่งและทางอาญาแก่ผู้กระทำความผิด

กฎหมายที่เกี่ยวกับการควบคุมมาตรฐานของข้าวหอมมะลิอินทรีย์ตามแนวปฏิบัติใน การใช้มาตรฐานสินค้าเกษตร เกษตรอินทรีย์เล่ม 1 : การผลิต แปรรูป แสดงฉลาก และจำหน่าย ผลผลิตและผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์

ประกาศฉบับนี้มีวัตถุประสงค์กำหนดวิธีการผลิตของเกษตรอินทรีย์ประเภทต่าง ๆ ครอบคลุมตั้งแต่วิธีการผลิต พืช สัตว์น้ำ และปศุสัตว์ รวมทั้งผลิตผลจากป่าหรือธรรมชาติ โดยสินค้าที่ผลิตตามประกาศฉบับนี้ คือ สินค้าที่ได้มาตรฐานเป็นผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ศึกษาเกี่ยวกับข้าวหอมมะลิอินทรีย์ สามารถขอใบอนุญาตเพื่อเป็น การรับรองผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ ผู้ขอใบอนุญาตต้องผ่านการตรวจสอบ โดยได้กำหนด วิธีการผลิตพืชอินทรีย์ เริ่มตั้งแต่การปรับสภาพดินในพื้นที่ปลูกข้าวหอมมะลิโดยการห้าม ใช้สารเคมีในพื้นที่ปลูกอย่างน้อย 12 เดือนและห้ามกลับไปใช้สารเคมีอีก ผู้ผลิตต้องมี มาตรการป้องกันที่อาจมาจากทางดิน น้ำ อากาศที่มาจากภายนอก เมล็ดพันธุ์ที่ใช้ปลูกต้อง

เป็นเมล็ดพันธุ์จากเกษตรอินทรีย์ ไม่มีการตัดต่อพันธุกรรมโดยเทคโนโลยีหรือมีสารเคมีตกค้างในการเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดินและกำจัดศัตรูพืชต้องใช้สารเคมี

กฎหมายฉบับนี้กำหนดวิธีการจัดการ การเก็บรักษา บรรจุหีบห่อ การขนส่ง การแปรรูป มีการกำหนดวิธีการตรวจและรับรองหลังจากผ่านทุกขั้นตอนต้องไม่มีสารเคมีตกค้างอยู่ในสินค้าที่ได้ผลิต การติดฉลาก ฉลากต้องมีรายละเอียดชัดเจน เช่น ชื่อผลิตภัณฑ์ ส่วนประกอบ น้ำหนักสุทธิ ชื่อและที่ตั้งของผู้ผลิต มีวัน เดือน ปี ที่ผลิตและหมดอายุ การตรวจสอบและรับรองมีหน่วยตรวจและหน่วยรับรองสามารถดำเนินการตรวจสอบผลิตภัณฑ์ เมื่อทุกขั้นตอนได้มาตรฐานตามกฎหมายฉบับนี้ ถึงจะสามารถเป็นผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ที่ได้มาตรฐาน ประกาศฉบับนี้ไม่ได้กำหนดว่าผู้ที่ผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ต้องขออนุญาตหรือต้องมีใบอนุญาต มิได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงาน การตรวจสอบ หรือบทลงโทษ หากสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ผู้ผลิตที่จำหน่ายไม่ได้มาตรฐานตามประกาศฉบับนี้

กฎหมายฉบับนี้ให้ประโยชน์ที่เกี่ยวกับข้าวหอมมะลิอินทรีย์ คือ ในการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์สามารถใช้วิธีการปลูกพืชอินทรีย์จากกฎหมายฉบับนี้ การเก็บรักษา บรรจุหีบห่อ การขนส่ง การแปรรูป ของข้าวหอมมะลิอินทรีย์สามารถใช้ข้อกำหนดในกฎหมายฉบับนี้เป็นมาตรฐาน หากข้าวหอมมะลิอินทรีย์ที่จำหน่ายมิได้ผลิตและแปรรูปตามวิธีการในกฎหมายฉบับนี้ถือว่ามิได้มาตรฐาน และไม่ใช่ข้าวหอมมะลิอินทรีย์ที่ได้มาตรฐาน

กฎหมายที่เกี่ยวกับการควบคุมมาตรฐานของข้าวหอมมะลิอินทรีย์ตามแนวปฏิบัติในการใช้มาตรฐานสินค้าเกษตร เกษตรอินทรีย์เล่ม 4 : ข้าวอินทรีย์

ประกาศฉบับนี้มีวัตถุประสงค์กำหนดวิธีการผลิตของเกษตรอินทรีย์ประเภทข้าวข้อกำหนดต่าง ๆ ให้เป็นไปตามแนวปฏิบัติในการใช้มาตรฐานสินค้าเกษตร เกษตรอินทรีย์เล่ม 1 (มกษ. 9000 เล่ม 1) โดยข้าวที่ผลิตตามประกาศฉบับนี้ คือ ข้าวที่ได้มาตรฐานเป็นข้าวอินทรีย์ โดยได้กำหนดวิธีการผลิตข้าวอินทรีย์ การจัดการ การเก็บรักษา บรรจุหีบห่อ

การขนส่ง การแปรรูป การติดฉลาก มีการกำหนดวิธีการตรวจและรับรองหลังจากผ่านทุกขั้นตอนต้องไม่มีสารเคมีตกค้างอยู่ในข้าวที่ได้ผลิตและทุกขั้นตอนได้มาตรฐานตามกฎหมายฉบับนี้ ถึงจะสามารถเป็นผลิตภัณฑ์ข้าวอินทรีย์ที่ได้มาตรฐาน ประกาศฉบับนี้ไม่ได้กำหนดว่าผู้ที่ผลิตข้าวอินทรีย์ต้องขออนุญาตหรือต้องมีใบอนุญาต มิได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงาน การตรวจสอบ หรือบทลงโทษ หากข้าวอินทรีย์ที่ผู้ผลิตที่จำหน่ายไม่ได้มาตรฐานตามประกาศฉบับนี้

กฎหมายฉบับนี้ให้ประโยชน์ที่เกี่ยวกับข้าวหอมมะลิอินทรีย์คือ ในการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์สามารถใช้วิธีการปลูกข้าวอินทรีย์จากกฎหมายฉบับนี้ การเก็บรักษา บรรจุหีบห่อ การขนส่ง การแปรรูป ของข้าวหอมมะลิอินทรีย์สามารถใช้ข้อกำหนดในกฎหมายฉบับนี้เป็นมาตรฐาน หากข้าวหอมมะลิอินทรีย์ที่จำหน่ายมิได้ผลิตและแปรรูปตามวิธีการในกฎหมายฉบับนี้ถือว่ามิได้มาตรฐาน และไม่ใช้ข้าวหอมมะลิอินทรีย์ที่ได้มาตรฐาน

การควบคุมมาตรฐานข้าวหอมมะลิอินทรีย์ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522

พระราชบัญญัติฉบับนี้คุ้มครองผู้ที่ซื้อสินค้า ผู้บริโภคมีสิทธิที่จะเลือกซื้อสินค้าและบริการและมีสิทธิที่จะได้รับข่าวสาร คำอธิบาย เกี่ยวกับสินค้าและบริการ และผู้บริโภคต้องได้รับความปลอดภัยจากสินค้าและบริการที่ได้ซื้อ

พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน โดยเจ้าหน้าที่มีอำนาจที่สามารถปฏิบัติดังต่อไปนี้เพื่อตรวจสอบสินค้า

(1) นับ ชั่ง ตวง วัด ตรวจสอบสินค้า และเก็บหรือนำสินค้าในปริมาณพอสมควรไปเป็นตัวอย่างเพื่อทำการทดสอบโดยไม่ต้องชำระราคาสินค้านั้น ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด

(2) ค้น ยึด หรืออายัดสินค้า ภาชนะหรือหีบห่อบรรจุสินค้า ผลากหรือเอกสารอื่นที่ไม่เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้เพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดีในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้

(3) เข้าไปในสถานที่หรือยานพาหนะใด ๆ เพื่อตรวจสอบการผลิตสินค้า การขายสินค้าหรือบริการ รวมทั้งตรวจสอบสมุดบัญชี เอกสาร และอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องของผู้ประกอบธุรกิจในการกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้

(4) มีหนังสือเรียกให้บุคคลใด ๆ มาให้ถ้อยคำ หรือส่งเอกสารและหลักฐานที่จำเป็นเพื่อประกอบการพิจารณาของพนักงานเจ้าหน้าที่ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องอำนวยความสะดวกตามสมควร

สำนักงานคุ้มครองผู้บริโภคมีอำนาจ รับเรื่องราวร้องทุกข์จากผู้บริโภคที่ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายอันเนื่องมาจากการกระทำของผู้ประกอบธุรกิจ เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการ และติดตามและสอดส่องพฤติกรรมของผู้ประกอบธุรกิจ ซึ่งกระทำการใด ๆ อันมีลักษณะเป็นการละเมิดสิทธิของผู้บริโภค และจัดให้มีการทดสอบหรือพิสูจน์สินค้าหรือบริการใด ๆ ตามที่เห็นสมควรและจำเป็นเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค และแจ้งข่าวสารเกี่ยวกับสินค้าและบริการที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่สิทธิของผู้บริโภค

พระราชบัญญัติฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ให้ผู้ซื้อได้รับสินค้าที่มีคุณภาพตรงตามที่ผู้ผลิตและผู้ขายได้เผยแพร่ข้อมูลคุณสมบัติไว้ โดยพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดลักษณะด้านต่าง ๆ ของสินค้าที่มีการจำหน่าย เช่น ด้านการโฆษณาว่าต้องเป็นความจริง ไม่กล่าวเท็จหรือกล่าวเกินจริง สินค้าที่จำหน่ายต้องไม่มีอันตรายต่อผู้บริโภค ผลากที่ติดต้องมีรายละเอียดตามที่ได้กำหนดไว้ เป็นต้น พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดสิ่งที่ต้องตรวจสอบของสินค้า อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานที่ทำหน้าที่ตรวจสอบ วิธีการที่ใช้ตรวจสอบ มีการกำหนดบทลงโทษหากสามารถพิสูจน์ว่ามีความผิดจริงหรือขัดขวางการทำงานของเจ้าหน้าที่สำนักงานคุ้มครองผู้บริโภค ที่มีการดำเนินการตรวจสอบส่วนใหญ่เพื่อหาผู้กระทำความผิดเมื่อมีการร้องเรียนจากผู้บริโภคว่าสินค้าที่ผู้บริโภคซื้อไปเป็นของปลอมหรือไม่ได้มาตรฐานตามที่ผู้ผลิตหรือผู้ขายได้กล่าวอ้างไว้

กฎหมายฉบับนี้ให้ประโยชน์ที่เกี่ยวกับข้าวหอมมะลิอินทรีย์คือ ในการกำหนดมาตรฐานและวิธีการกำหนดมาตรฐานสินค้าทางการเกษตรนั้น สามารถนำมาใช้ควบคุมมาตรฐานของข้าวหอมมะลิอินทรีย์ได้ โดยกำหนดมาตรฐานของข้าวหอมมะลิอินทรีย์ที่ผู้ผลิต ผู้จำหน่าย ผู้นำเข้าหรือส่งออก ที่จะจำหน่ายให้แก่ผู้บริโภคต้องได้มาตรฐาน มีการตรวจสอบข้าวหอมมะลิอินทรีย์ที่ผ่านการรับรองและมีสัญลักษณ์ติดที่ตัวสินค้าที่มีการขอการรับรอง มีการกำหนดบทลงโทษหากมีการฝ่าฝืนกฎหมายฉบับนี้ โดยจะมีโทษทั้งทางแพ่งและทางอาญาแก่ผู้กระทำความผิด และกำหนดอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานที่ทำหน้าที่ตรวจสอบและควบคุมข้าวหอมมะลิอินทรีย์ที่จำหน่ายให้แก่ผู้ซื้อนั้นได้มาตรฐาน

ผลจากการศึกษา พบว่า ประเทศไทยนั้นมีกฎหมายที่กำหนดวิธีการผลิตข้าวอินทรีย์ให้ผู้ผลิตสามารถผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ได้มาตรฐาน ซึ่งไร้สารเคมีและผลเสียต่อผู้บริโภค คือ แนวปฏิบัติในการใช้มาตรฐานสินค้าเกษตร เกษตรอินทรีย์ เล่ม 1 : การผลิต แปรรูป แ่สดฉลาก และจำหน่ายผลิตผลและผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 แนวปฏิบัติในการใช้มาตรฐานสินค้าเกษตร เกษตรอินทรีย์ เล่ม 4 : ข้าวอินทรีย์ ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 ถ้าผู้ผลิตสามารถผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ได้มีมาตรฐานตามที่กฎหมายกำหนด และผู้จำหน่ายสามารถรักษาคุณภาพของข้าวหอมมะลิอินทรีย์ให้เหมือนกับตอนที่ออกจากผู้ผลิตก่อนที่จะจำหน่ายให้แก่ผู้บริโภค ซึ่งปัจจุบันผู้บริโภคไม่มีความเชื่อมั่นในข้าวหอมมะลิอินทรีย์ที่วางขายในตลาด แม้จะมีสัญลักษณ์รับรองอยู่ก็ตามเพราะผู้บริโภคไม่เชื่อมั่นในตราสัญลักษณ์และหน่วยงานที่ออกสัญลักษณ์เพื่อรับรองสินค้า ผู้บริโภคจะสามารถบริโภคข้าวหอมมะลิอินทรีย์ที่ปลอดภัยตรงตามความต้องการของตนเองเนื่องจากผู้บริโภคส่วนใหญ่ไม่สามารถตรวจสอบมาตรฐานคุณภาพสินค้าที่ต้องการจะซื้อ การที่จะซื้อสินค้านั้นผู้บริโภคจะตัดสินใจซื้อโดยดูจากฉลากและสัญลักษณ์ที่ติดอยู่ที่ตัวสินค้าเท่านั้น

ด้านกฎหมาย แม้จะมีกฎหมายที่ทำให้สามารถผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ได้มาตรฐานตามที่กฎหมายกำหนดและปลอดสารเคมีหนึ่งร้อยเปอร์เซ็นต์ แต่ก็มีผู้บริโภคที่ซื้อข้าวหอมมะลิอินทรีย์บางคนได้ข้าวหอมมะลิอินทรีย์ที่มีสารเคมีปนเปื้อนอยู่ในข้าว เนื่องจากกฎหมายมิได้กำหนดให้ผู้ผลิตจำเป็นต้องรับการตรวจสอบจากเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานที่กำหนด แม้มีหน่วยงานที่รับการตรวจสอบและออกสัญลักษณ์รับรองว่าสินค้าเป็นสินค้าที่ผลิตจากวิธีการเกษตรอินทรีย์ก็ตาม แต่หน่วยงานดังกล่าวเป็นหน่วยงานที่ตั้งขึ้นมาในสถานที่ต่างกันไม่มีการกำหนดคุณภาพและอำนาจหน้าที่อย่างชัดเจน หน่วยงานบางแห่งเป็นของเอกชนที่รวมกลุ่มกันขึ้นมา หน่วยงานบางหน่วยงานได้รับความเชื่อถือ เช่น สำนักงานเกษตรอินทรีย์ไทย เป็นต้น โดยมีเป้าหมายที่จะให้บริการตรวจรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ โดยการสนับสนุนของเครือข่ายเกษตรทางเลือก องค์กรพัฒนาเอกชน นักวิชาการ องค์กรผู้บริโภค สื่อมวลชนและเครือข่ายร้านค้าสีเขียว ที่ทำงานสนับสนุนระบบเกษตรกรรมยั่งยืน แต่ก็ไม่มียุทธศาสตร์รองรับอำนาจ และหน่วยงานก็มีเพียงสำนักงานในกรุงเทพมหานคร ถึงสามารถรับคำร้องจากผู้ผลิตไปตรวจสอบและออกใบรับรองทั่วประเทศก็ตาม แต่ถ้ามีผู้ผลิตจำนวนมากก็ไม่สามารถตรวจสอบได้ทั่วถึง และหลังจากอนุญาตและให้สัญลักษณ์เพื่อเป็นการรับรองไปแล้ว ก็ไม่มีอำนาจที่จะตรวจสอบสินค้าที่จำหน่ายให้แก่ผู้บริโภคที่วางขายในตลาด แม้มีสินค้าที่ใช้สัญลักษณ์โดยมิได้รับอนุญาต หรือสัญลักษณ์เป็นของจริงแต่ข้าวหอมมะลิอินทรีย์ที่มีสัญลักษณ์มีสารเคมีอยู่ก็ตามก็ไม่สามารถตรวจสอบหรือจับกุมได้ เพราะไม่มีอำนาจจะกระทำการดังกล่าว ในทางปฏิบัตินั้นไม่มีหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ที่บังคับใช้กฎหมายให้ผู้ผลิตและผู้จำหน่ายสินค้าต้องจำหน่ายข้าวหอมมะลิอินทรีย์ตรงตามที่กฎหมายกำหนด ถ้ามีผู้ผลิตและผู้จำหน่ายได้จำหน่ายข้าวหอมมะลิอินทรีย์ให้แก่ผู้บริโภคก็เป็นกรณีที่หลอกลวงในการขายสินค้า ซึ่งดำเนินคดีตามกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคเท่านั้น

บทส่งท้าย

ประเทศไทยนั้นมีกฎหมายที่กำหนดวิธีการผลิตข้าวอินทรีย์ให้ผู้ผลิตสามารถผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ได้มาตรฐาน ซึ่งไร้สารเคมีและผลเสียต่อผู้บริโภค ถ้าผู้ผลิตสามารถผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ได้มาตรฐานตามที่กฎหมายกำหนด และผู้จำหน่ายสามารถรักษาคุณภาพของข้าวหอมมะลิอินทรีย์ให้เหมือนกับตอนที่ออกจากผู้ผลิตก่อนที่จะจำหน่ายให้แก่ผู้บริโภค ปัจจุบันผู้บริโภคไม่มีความเชื่อมั่นในข้าวหอมมะลิอินทรีย์ที่วางขายในตลาด แม้จะมีสัญลักษณ์รับรองอยู่ก็ตามเพราะผู้บริโภคไม่เชื่อมั่นในตราสัญลักษณ์และหน่วยงานที่ออกสัญลักษณ์เพื่อรับรองสินค้า ผู้บริโภคจะสามารถบริโภคข้าวหอมมะลิอินทรีย์ที่ปลอดภัยตรงตามความต้องการของตนเอง เนื่องจากผู้บริโภคส่วนใหญ่ไม่สามารถตรวจสอบมาตรฐานคุณภาพสินค้าที่ต้องการจะซื้อ การที่จะซื้อสินค้านั้นผู้บริโภคจะตัดสินใจซื้อโดยดูจากฉลากและสัญลักษณ์ที่ติดอยู่ที่ตัวสินค้าเท่านั้น

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. ประเทศไทยควรออกกฎหมายที่จัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบในการควบคุมมาตรฐานของสินค้าประเภทข้าวอินทรีย์ คือ เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบ ตรวจสอบ และให้ตราสัญลักษณ์ที่รับรองว่าข้าวหอมมะลิอินทรีย์ที่มีตราสัญลักษณ์ของหน่วยงานเป็นข้าวหอมมะลิแท้ร้อยเปอร์เซ็นต์
2. ควรมีหน่วยงานที่ควบคุมและตรวจสอบกระจายอยู่ทั่วประเทศตามอำเภอต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ที่ผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์จะสามารถขออนุญาตให้รับรองข้าวอินทรีย์ที่ตนผลิต เพราะในการขออนุญาตต้องมีเจ้าหน้าที่ไปตรวจสอบสิ่งต่าง ๆ ถึงสถานที่ผลิต และต้องมีการกำหนดเวลาการตรวจสอบสถานที่ผลิต รวมถึงตรวจสอบข้าวหอมมะลิอินทรีย์ที่ขายอยู่ในร้านค้าที่จำหน่ายให้แก่ผู้บริโภค
3. หน่วยงานที่จัดตั้งต้องมีอำนาจหน้าที่ตรวจสอบสินค้าที่วางขายอยู่ในตลาด คือ เจ้าหน้าที่ที่สามารถตรวจสอบข้าวหอมมะลิอินทรีย์ที่มีตราสัญลักษณ์ที่กำลังวางขายอยู่หน้าร้านหรือขายผ่านทางช่องทางอื่น ไม่ต้องรอผู้เสียหายมาแจ้งความ ถือว่าผู้กระทำผิด

ได้กระทำผิดต่อหน่วยงานเจ้าของสัญลักษณ์ และกำหนดด้วยว่ามีสัญลักษณ์ใดบ้างที่ใช้รับรองสินค้าที่เป็นข้าวหอมมะลิอินทรีย์ ถ้ามีการใช้สัญลักษณ์อื่นที่ไม่เป็นสัญลักษณ์ที่ได้ประกาศให้ถือว่ามีความผิด และจะถูกดำเนินคดี

4. เจ้าหน้าที่ต้องมีความรู้ความสามารถและวิธีการดำเนินงานที่เชื่อถือได้ คือ กำหนดคุณสมบัติของเจ้าหน้าที่ว่าต้องมีความรู้ในเรื่องที่รับผิดชอบ เพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาดในการปฏิบัติหน้าที่ และจะต้องมีความซื่อตรงต่อหน้าที่ ไม่ใช่อำนาจหน้าที่ให้ผลประโยชน์หรือรับผลประโยชน์จากผู้ผลิตและผู้จำหน่าย ผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าประเภท มีการออกกฎหมายส่วนที่เป็นขั้นตอนปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ ขอบเขตอำนาจของเจ้าหน้าที่ให้ชัดเจน วิธีการตรวจสอบการทำงาน รวมถึงบทลงโทษทางวินัย และมีความผิดทางอาญาหากมิได้รับผู้เสียหาย

Reference

- Ministry of Agriculture and Cooperatives, National Bureau of Agricultural Commodity and Food Standards. (2014). Guidelines on Thai Agricultural Standard TAS 9000 Part 1(G)-2009, Organic Agriculture Part 1: The Production, Processing, Labelling and Marketing of Produce and Products from Organic Agriculture. Retrieved on 30 March 2021, from https://www.acfs.go.th/standard/download/GUIDANCE_ORGANIC-PART-1_PRODUCTS-FROM-ORGANIC.pdf
- Ministry of Agriculture and Cooperatives, National Bureau of Agricultural Commodity and Food Standards. (2014). Guidelines on Thai Agricultural Standard TAS 9000 Part 1(G)-2009, Organic Agriculture Part 4: The Organic Rice. Retrieved on 30 March 2021, from https://www.acfs.go.th/files/files/commodity-standard/20190609001750_339256.pdf

Green Net. (Earth Net Foundation). What is organic agriculture? Retrieved on 12 March 2022, from <https://www.greennet.or.th/principle-oa/>
National Organic Agriculture Development Committee, National Organic Agriculture Development Strategy (2017-2021), (Bangkok: Office of Agricultural Economics, 2017), page 17.

Guidelines on Thai Agricultural Standard TAS 9000 Part 1(G)-2009, Organic Agriculture Part 1: The Production, Processing, Labelling and Marketing of Produce and Products from Organic Agriculture.

Guidelines on Thai Agricultural Standard TAS 9000 Part 1(G)-2009, Organic Agriculture Part 4: The Organic Rice.

Consumer Protection Act, B.E. 2522 (1979).

Agricultural Commodity Standards Act, B.E. 2551 (2008).

National Bureau of Agricultural Commodity and Food Standards (ACFS). Background, Retrieved on 12 December 2022, from <https://www.acfs.go.th/>